

kurs
kompis

KR101 Cytostatika og bivirkninger

kurs
kompis

KR101 Cytostatika og bivirkninger

Det kan være nyttig å gjøre praktiske øvelser i apoteket etter et e-læringskurs. Kurskompis gir deg muligheten til dette! Med et ferdig opplegg kan du trene på å omsette teori til praksis, enten alene eller sammen med andre.

Kurskompis tar inntil 30 minutter å gjennomføre, og er en frivillig aktivitet.

Praktiske øvelser

Gjennom praktiske øvelser som er laget til dette e-læringskurset vil du bli bedre kjent med produkter som er viktige for denne kundegruppen.

Tips til gjennomføring

- Gjennomfør e-læringskurset først
- Velg en som leder de praktiske øvelsene
- Skriv ut Kurskompis
- Sett av tid (30 min), enten for å gjennomføre alt i sammenheng eller del det opp i mindre bolker
- Gjennomfør øvelsene i apoteket slik at dere har produkter og oppslagsverk lett tilgjengelig

Praktiske øvelser

I kurset «KR101 Cytostatika og bivirkninger» lærte dere om ulike bivirkninger som kan oppstå ved bruk av cytostatika. Dere lærte også hvordan man kan forebygge, og lindre mange av disse bivirkningene.

I apoteket finnes ulike produkter som kan tilbys pasienter som opplever bivirkninger av cytostatika. Det er viktig å huske at ikke alle cytostatika gir de samme bivirkningene. Hvilke man får, og i hvilken grad, varierer fra pasient til pasient.

I apoteket finnes ulike produkter som kan tilbys pasienter som opplever bivirkninger av cytostatika. **Nå skal dere gå ut i apoteket og få en oversikt over hva dere kan anbefale pasienter i ulike situasjoner.**

Til denne kurskompisen er det laget et løsningsforslag. Dette kan brukes underveis, men vi oppfordrer dere til å prøve å løse alle oppgavene før dere ser i løsningsforslaget.

1. Slimhinner munn og svelg

- Hvis du skal anbefale produkter som forebygger og lindrer sår munn, hvilke produkter er aktuelle?
- Hvis du skal anbefale produkter som lindrer aftøse sår i munnen, hvilke produkter er aktuelle?

2. Andre slimhinner

- Hvis du skal anbefale produkter mot tørre øyne, hvilke produkter er aktuelle?
- Hvis du skal anbefale produkter til tørr og sår skjede, hvilke produkter er aktuelle?

3. Hud og hår

- Hvis du skal anbefale produkter for sår hodebunn etter hårtap, hvilke produkter er aktuelle?
- Hvis du skal anbefale produkter for tørr og kløende hud, hvilke produkter er aktuelle?

4. Informasjonsmateriell

- Hvilke brosjyrer eller annet skriftlig informasjonsmateriell om kreft og bivirkninger av cytostatikabehandling er aktuelt å tilby kunden?

Praktiske øvelser - løsningsforslag

1. Slimhinner munn og svelg

a) Cytostatikabehandling reduserer kroppens immunforsvar, og dermed munnslimhinnens forsvarsmekanismer. Dette kan føre til tørre og såre slimhinner i munn og svelg. Målet med god munnhygiene er en ren munn, beskyttelse mot infeksjoner og å bevare slimhinnens fuktighet. En god munnhygiene minsker risikoen for komplikasjoner som karies og tannkjøttbetennelse. Det anbefales å bruke en myk tannbørste og tannkrem uten såpestoff (natriumlauryl sulfat /SLS). Milde munnskyllemidler med fluor uten tilsatt alkohol, ev. fluortabletter, og fuktgivende- og spyttstimulerende midler for å motvirke munntørhet anbefales også.

Utvalget i hvert enkelt apotek vil variere, og eksempler på aktuelle produkter er:

- Tannkrem uten såpestoff, f.eks. Zendium, Biotene og Sensodyne
- Milde munnskyllemidler uten tilsatt alkohol, f.eks. Flux Fluorskyll 0,2 % og Nycodent Fluorid+
- Spyttstimulerende midler, f.eks. Zendium saliva gel, Nycodent Saliva orthana, Biotene oralbalance gel, Flux Dry mouth, Nycodent Saliva og Salivin Red fruits

b) Cytostatikabehandling kan gi smertefulle aftøse sår i munnen, som med sår munn skyldes det et redusert immunforsvar. I verste fall kan det føre til at man ikke får i seg nok mat. Ulike geler som er behandlende og som lindrer kan forsøkes, og det anbefales å bruke milde munnskyllemidler uten tilsatt alkohol, og tannkrem uten såpestoff.

Utvalget i hvert enkelt apotek vil variere, og eksempler på aktuelle produkter er:

- Oralmedic afteblemmer og sårbehandling
- Nycodent Aloclair gel og Aftamed gel
- Tannkrem uten såpestoff, f.eks. Zendium, Biotene og Sensodyne
- Milde munnskyllemidler uten tilsatt alkohol, f.eks. Flux Fluorskyll 0,2 % og Nycodent Fluorid+

2. Andre slimhinner

a) Cytostatikabehandling kan gi tørre øyne. Det kan opptre som tåreflod eller føles som sand i øynene. Ulike kunstige tårevæsker kan anbefales, avhengig av hvor tørre øynene er. Ved milde plager er det vanligst å starte med tyntflytende øyedråper. Hvis det er utilstrekkelig, kan man bytte til andre typer, og/eller bruke øyegel eller salve i tillegg. Preparater uten konserveringsmidler (endosebeholdere) bør foretrekkes ved lengre bruk.

Utvalget i hvert enkelt apotek vil variere, og eksempler på aktuelle produkter er:

- Artelac øyedråper
- Oftagel øyegel
- Simplex øyesalve

b) Cytostatikabehandling kan gi sårhet og tørrhet i skjeden. Da anbefales lokalbehandling med krem eller gel. En tørr skjede vil også kunne påvirke seksuallivet. For å lindre smerter ved samleie kan man bruke et glidemiddel. Det er viktig at sårhet og tørrhet ikke forveksles med infeksjon. Ved usikkerhet bør lege kontaktes.

Utvalget i hvert enkelt apotek vil variere, og eksempler på aktuelle produkter er:

Normalisering av miljø og bakteriebalanse:

- Multi-Gyn LiquiGel
- Lactal vaginal gel

Fuktgivende midler:

- Replens MD Hormonfri Vaginalgel
- Remisoft vaginal fuktighetskrem

3. Hud og hår

a) Noen typer cytostatika kan gjøre at man blir tynnere i håret, mens andre gjør at man mister alt håret på hodet og kroppen. Hva som rammer den enkelte pasient påvirkes av mange forhold, f.eks. type cytostatika, dose og egenskaper ved pasienten. Grunnen til at man mister håret av enkelte cytostatika er at celler i rask deling, som bl.a. hårceller, er ekstra sårbare for cytostatika. Ved hårtap etter cytostatikakur kan hodebunnen føles sår og irritert. En mild hårsjampo er da anbefalt å bruke.

Utvalget i hvert enkelt apotek vil variere, og eksempler på aktuelle produkter er:

- Sebamed Sjampo Everyday mild
- Decubal sjampo tørr/sensitiv hodebunn
- La Roche-Posay Kerium extra gentle shampoo

b) Cytostatikabehandling kan påvirke huden på ulike måter - tørrhet, sårhet, kløe, pigmentforandringer og småblødninger. Ved tørr og kløende hud anbefales fuktighetskremer som er parfymefri og med et høyt fettinnhold.

Utvalget i hvert enkelt apotek vil variere, og eksempler på aktuelle produkter er:

- A-Derma Exomega Cream
- Decubal Clinic Creme
- Miniderm 20% krem

4. Informasjonsmateriell

a) Utvalget av aktuelle brosjyrer og skriftlig informasjonsmateriell varierer mellom apotekkjedene.

Aktuelle brosjyrer fra Kreftforeningen er:

Cellegift
Informasjonen fra Kreftforeningen

Hva er cellegiftbehandling?
Cellegift, også kalt cytostatika eller kjemoterapi, er medikasjon som brukes for å bekjempe og drepe kreftceller. Disse cellegiftene som gir åpenbar effekt på kreftceller, er medisin som virker enten direkte og selektivt som mål for å oppnå den ønskede effekten på kreftcellene.

Cellegiftbehandling skjer både på poliklinikk og ved innleggelse på sykehus, og er alltid kombinert av legen. Disse cellegiftene som gir åpenbar effekt på kreftceller, er medisin som virker enten direkte og selektivt som mål for å oppnå den ønskede effekten på kreftcellene.

Mål for behandlingen
Cellegiftbehandling kan ha ulike mål:
- Kurativ behandling hvor som mål er å bekjempe sykdommen. Man kan også få cellegift for å styrke kroppen for operasjon.
- Hvis sykdommen ikke er tilgjengelig for å bekjempe med cellegift, for å påberinge mer komfort gjennomende behandling.
- Lindrende behandling, typisk ved å gi cellegift for å styrke eller forebygge sykdom, forebygge smertefulle eller en komplikasjon av sykdom.

Behandlingen kan gi:
- Økende i en blodceller (leukopeni), ofte uttrykket som skivevæskeproblemer. Dette er den vanligste effekten.

- som kvalme eller halsitt
- Økende i organer som lever, for eksempel i leveren og galleblæren.

Fører ved bruk av cellegift
Cellegift behandles som vanlig medisin men ikke fungerer på samme måte som andre medisiner som vanligvis brukes. Du kan ikke planlegge å ta andre medisiner samtidig med cellegift, og det er viktig å fortelle legen din om alle medisiner du tar.

Disse kan du vite: Et cellegift kjempe er det som vil gi deg 3 uker på...
- Det kan være en del av behandlingen som gir kvalme eller halsitt, vanligvis i løpet av behandlingen.
- Det kan være en del av behandlingen som gir kvalme eller halsitt, vanligvis i løpet av behandlingen.
- Det kan være en del av behandlingen som gir kvalme eller halsitt, vanligvis i løpet av behandlingen.

«Cellegift»

Kan lastes ned fra nett og printes ut:

<https://kreftforeningen.no/wp-content/uploads/2018/06/722a92374a7146edb52f3f0695d256e1.pdf>

Tannhelse og trygderettigheter
Informasjonen fra Kreftforeningen

Kreftbehandling med cellegift og/eller stråling mot hode-halsregionen kan gi akutte og kroniske bivirkninger i munnhulen. Høypigheten av bivirkninger i munnhulen varierer med type kreftbehandling.

Biologiske faktorer som påvirker
Munnens helse avhenger av ulike faktorer som:
- Alderen og kjønn
- Røyking og alkohol
- Tannhelse og gummehelse
- Genetikk
- Sykdommer som diabetes som gir økt risiko for infeksjoner i munnhulen.
Munnhulen er et område som er utsatt for infeksjoner som forårsaker sår og sårer. Dette er vanligvis forårsaket av bakterier som streptokokker og stafylokokker.

Den typiske og typiske behandling
De fleste pasienter som får cellegift og/eller stråling mot hode-halsregionen vil få en behandling som inkluderer cellegift og/eller stråling mot hode-halsregionen. Dette er vanligvis forårsaket av bakterier som streptokokker og stafylokokker.

Sykepleier
Sykepleieren kan hjelpe deg med å håndtere bivirkningene som inkluderer trykkløshet i munnhulen. Sykepleieren vil sørge for at du får riktig behandling og støtte.

«Tannhelse og trygderettigheter»

Kan lastes ned fra nett og printes ut:

<https://kreftforeningen.no/brosjyrer/>

